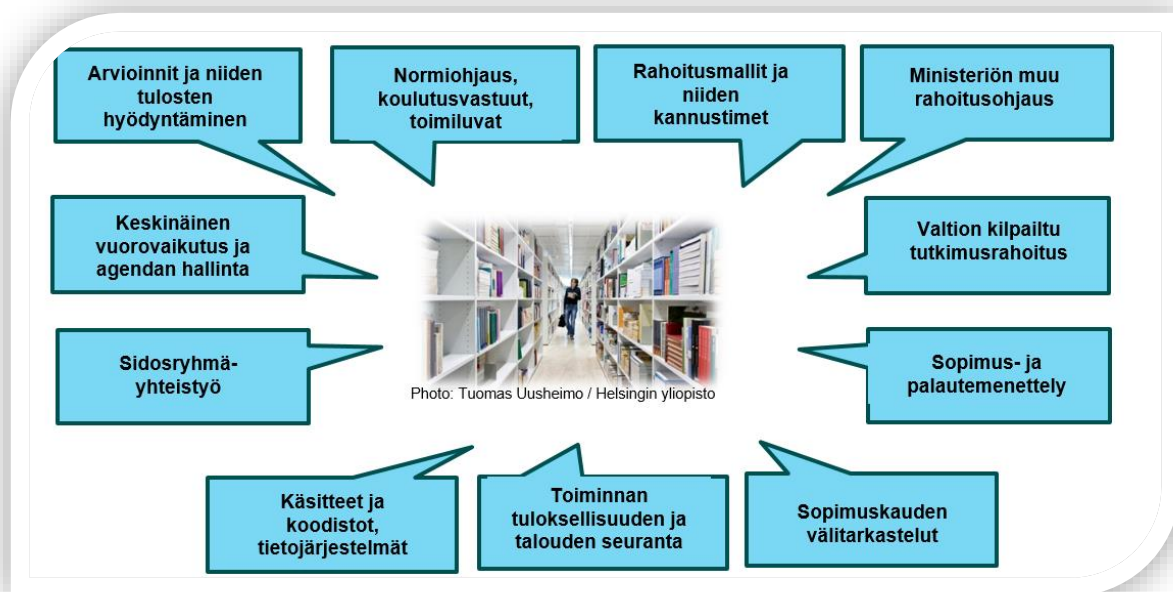

Korkeakoulujen ohjauksen ja rahoituksen kehittämisen muutostarpeita pääministeri Orpon hallitusohjelman ja kesäkuussa valmistuneen korkeakoulujen ohjauksen ja rahoituksen kv -arvioinnin perusteella

1. Korkeakoulujen ohjauksen ja rahoituksen nykytila

Kaikki korkeakoulut hoitavat julkista tehtävää ja niiden toiminta rahoitetaan pääosin julkisin varoin. Valtio edistää korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita lähinnä lainsäädännön, korkeakoulujen rahoituksen ja rahoituskäytänteiden sekä muiden ohjaukseen käytänteiden kautta tapahtuvalla keskinäisellä vuorovaikutuksella (kuviot 1). Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen julkinen rahoitus kanavoidaan Suomessa pääosin suoraan korkeakouluille opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitusmallien mukaisesti. Vuonna 2023 ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen perusrahoituksen määrä on yhteensä yli 2,9 miljardia euroa.

Kuvio 1. Opetus- ja kulttuuriministeriön keskeisiä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ohjaukseen käytänteitä

Rahoituksesta merkittävä osa määräytyy laskennallisista perusteista (liite) heijastellen korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita sekä tunnistuen kumminkin korkeakoulusektorin profiiliin suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä. Tutkimusrahoituksesta osa tulee kilpailtuna rahoituksena korkeakouluille, tutkimusryhmille tai yksittäisille tutkijoille erityisesti Suomen Akatemian kautta.

Korkeakouluilla on opetuksen ja tutkimuksen vapauden lisäksi laaja taloudellinen ja hallinnollinen autonomia, jonka puitteissa profiloituen ja omin toimenpitein korkeakoulut voivat vaikuttaa tulo- ja kustannusrakenteeseensa (kuvio 2). Korkeakoulujen arvoihin ja toimintatapoihin vaikuttavat osaltaan tiiviit kytkennät akateemiseen yhteisöön ja yritys-elämään.

Kuvio 2. Korkeakoulujen autonomia ja johtaminen

Korkeakoulujen ohjauksen ja julkisen rahoituksen tavoitteena on edistää vaikuttavasti keskeisiä korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita ottaen huomioon korkeakoulujen toimintaedellytyksien turvaaminen ja strategiset tavoitteet (autonomia). Korkeakoulujen toimintaedellytysten kannalta keskeisiä ovat rahoituskehityksen suuruus, sen tason ennustettavuus, ennalta määriteltyjen käyttökohteiden osuus sekä tavat, joilla julkinen rahoitus ja mahdolliset kannusteet kanavoidaan. Korkeakoulut tukeutuvat omaan strategiaan lakisääteisissä tehtävissään ja painopistevalinnoissaan samalla, kun ne vastaavat yhteiskunnan moninaiisiin odotuksiin ja korkeakoulu- ja tiedepoliittisiin tavoitteisiin.

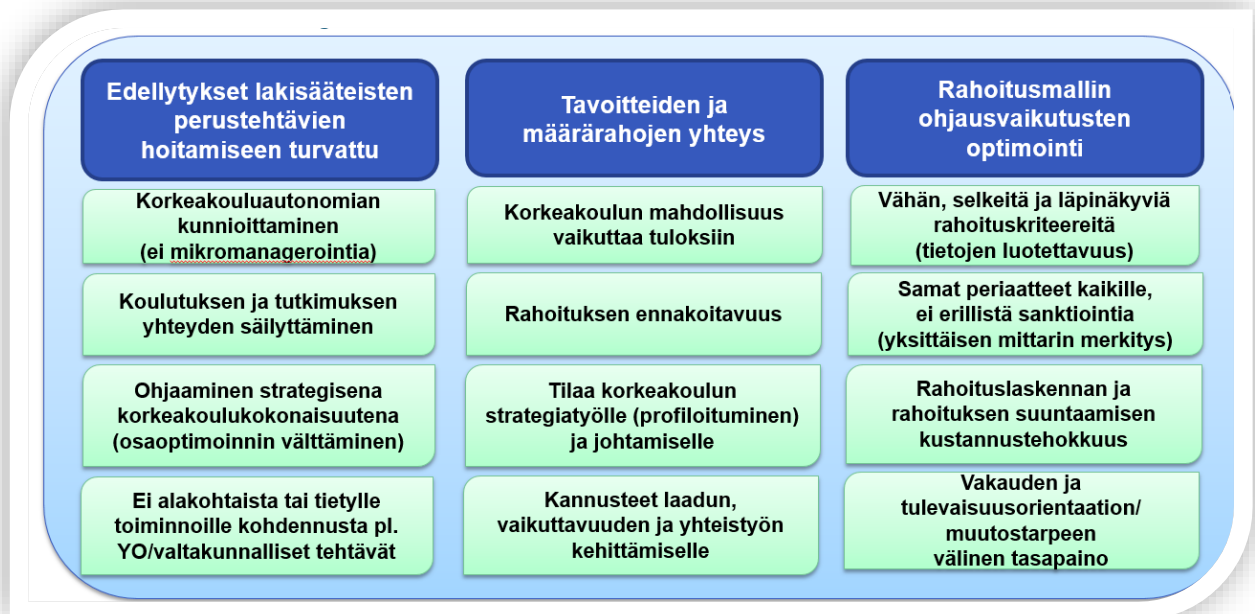
Vakauden rinnalla korkeakouluilla on oltava myös kannusteet uudistumiselle ja keskinäisen yhteistyön lisäämiselle. Julkisen rahoituksen avulla voidaan myös yrittää vivuta täydentävää rahoitusta. Samalla on kyettävä arvioimaan missä määrin eri tahoilta hankittava rahoitus ohjaa perustehtäviä tavoiteltuun suuntaan. Rahoituslaskennan ja rahoituksen suuntaamiseen käytettävissä prosesseissa on otettava huomioon tarve valmistelun kustannustehokkuuteen ja tarpeettoman raportoinnin välttämiseen.

Korkeakoulujen tuloksellisuuteen, laatuun ja vaikuttavuuteen perustuvia laskennallisia rahoitusmalleja ja sopimusmenettelyä on sovellettu 1990 –luvun puolivälistä alkaen niitä sopimuskausittain tarkistaen tai uudistaen. Rahoitusmalli oli alkuvaiheessa vahvasti valitsevaa tilaa säilyttävä. Tämän jälkeen rahoitusmalli on muuttunut vahvemmin tavoitepohjaiseksi ja edelleen tulosperusteiseksi, mikä on merkinnyt uudistumiskykyä kannustavan lähestymistavan vahvistumista. Samalla on kuitenkin turvattu kaikille korkeakouluille, niiden erilaiset profiilit tunnistaen, kohtuulliset toimintaedellytykset. Korkeakoulujen uudistumiskyvykkyyden vahvistamiseksi korkeakoulujen omien strategisten tavoitteiden ja strategiarahoituksen merkitys on viime vuosina korostunut. Viimeisimmät rahoituskäytänteiden muutokset tulivat voimaan vuodesta 2021 alkaen.

Tavoitteiden asettamisessa ja rahoituskriteereiden valinnassa ja niiden keskinäisessä painotuksessa joudutaan tekemään valintoja sen suhteen kuinka lakisääteisiä tehtäviä, tuloksellisuutta ja prosessien eri vaiheita tarkastellaan tasapainoisen kokonaisuuden ja ennakoitujen kannustinvaikutusten saavuttamiseksi. Oleellista on myös rahoituskriteerien sisällä yksittäisen suorituksen merkitys rahoituksen määräytymisessä.

Rahoituksen kohdentuminen korkeakoulujen välillä on keskinäisriippuvuudessa, mutta tavoitteista jäämiseen ei ole varsinaista sanktiointia. Ministeriö varmistaa talous-, tilasto- ja mahdollisten erillisraportointien sekä sopimuskauden aikana pidettävällä välitarkastelulla, että korkeakoulu on edennyt sopimuksen mukaisissa toimenpiteissä. Mahdollisissa ongelmatilanteissa ministeriö käy tarkentavan keskustelun korkeakoulun kanssa aiemmin päätetyn useammalle vuodelle sovitun strategiarahoituksen tason tarkistamiseksi. Tulosorientaatiota on laskennallisissa kriteereissä pehmennetty useamman vuoden yhtäaikaisella tarkastelulla ja merkittävien muutosten yhteydessä muutoksenrajoittimien avulla. Tuotoksen tai staattisemman panosperusteisen rahoituskriteerin välistä eroa oleellisempänä on nähty se, kuinka jyrkästi yksittäisen kriteerin sisällä tehdään erottelua ja mikä on sen ohjausvaikutus.

Rahoitusmalleja ja osin myös ohjauskäytänteitä on uudistettu tai päivitetty sopimuskausittain yhteistyössä ministeriön, korkeakoulujen ja sidosryhmien kanssa. Keskeiset rahoitusindikaattorit (tutkinnot, kilpailtu rahoitus, työllistyminen, kansainvälistyminen) ovat olleet olennainen osa rahoitusmalleja alusta lähtien. Rahoitusmallien kautta on haluttu luoda vahvempaa yhteyttä määrärahojen ja korkeakoulujen toiminnalle asetettujen tavoitteiden välille (kuvio 3).

Kuvio 3. Korkeakoulujen perusrahoituksen kehittämisen lähtökohtia

Rahoitusmallien tarkoitus on jakaa valtion talousarviossa määritelty perusrahoitus mahdollisimman oikeudenmukaisesti korkeakoulujen kesken. Korkeakouluilla on kuitenkin lain takaama autonomia päättää sisäisestä rahanjaostaan ja johtamisestaan. Rahoitusmalleilla ja niissä käytettävillä indikaattoreilla on kuitenkin taloudellisten kannustimien kautta vahva ohjaus- ja kannustevaikutus korkeakoulun johtamiseen ja sisäiseen voimavarojen suuntaamiseen. Monet korkeakoulut ovat sisäisissä rahanjakomalleissaan seuranneet valtakunnallisen mallin muutoksia. Rahoitusmallit eivät saa kuitenkaan muodostua korkeakoulujen toimintaa vahvemmin ohjaavaksi kuin valtakunnalliset tavoitteet ja korkeakoulujen omat strategiat. Käytössä tulee olla myös uskottavat menettelytavat, jolla voidaan varmistaa korkeakoulujen toiminnan laadusta huolehtiminen.

2. Korkeakoulujen rahoitusnäkymät

Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut kansalliseen tavoitteeseen nostaa Suomen tutkimus- ja kehittämismenot (T&K) 4 prosenttiin BKT:sta vuoteen 2030 mennessä. Kansallisen tavoitteen ja voimassa olevan T&K-rahoituslain mukaisesti valtion T&K-rahoitus nousee 1,2 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä sillä edellytyksellä, että yksityisen sektorin panostukset kasvavat 2,8 prosenttiin.

Määrärahalisäyksessä on kyse tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarkoitettujen valtuuksien ja määrärahojen vuosittaisesta yhteismäärästä. Tästä on odotettavissa hallitusohjelman perusteella korkeakouluille ja tieteelle merkittävä kohdennettu tki –rahoituksen lisäys. Samalla on kuitenkin nähtävissä, ettei tätä rahoitusta voida ohjata esimerkiksi aloituspaikkojen lisäämiseen. Osaamis- ja koulutustason nostamisessa hallituksella on kunnianhimoiset tavoitteet, mutta hallitusohjelman perusteella tähän ei ole suoraan kohdennettu lisärahoitusta.

Hallitusohjelma sisältää avoimen korkeakoulutuksen ja EU/ETA –alueen ulkopuolisten opiskelijoiden kautta saatavien tulolisäyksien sekä ammattikorkeakoulujen sote –alojen harjoittelumaksun siirron perusteella valtionrahoituksen säästöjä. Korkeakoulujen kannalta tärkeää on, että kustannustason nousu otetaan kuitenkin täysimääräisesti huomioon rahoituksen mitoituksessa.

3. Riittävien rahoituskannusteiden tai ohjaustoimien luominen ottaen huomioon hallitusohjelman tavoitteet ja talouspoliittiset linjaukset sekä korkeakoulujen autonomia

Sidosryhmille toteutetussa verkkokyselyssä keskeisimmiksi periaatteiksi korkeakoulujen valtionrahoituksen kohdentamisessa nähtiin rahoituksen ennakoitavuus, koulutuksen ja tutkimuksen yhteyden säilyttäminen sekä mahdollisuus korkeakoulun autonomiseen strategiseen kehittämiseen ja profiloitumiseen. Samat teemat nousivat vahvasti esille myös korkeakoulujen rahoituksen ja ohjauksen kansainvälisessä arvioinnissa.

Linjattavaa:

- a) Onko hallitusohjelman ja korkeakoulujen ohjauksen ja rahoituksen arvioinnin perusteella nähtävissä, että nykyiset korkeakoulujen valtion rahoituksen kohdentamisen periaatteet ja rahoitusmallien perusrakenne ovat edelleen toimivia?
- b) Onko rahoitusmallissa tarpeen vähentää tulosperusteisuutta tai lisätä vakautta? Kuinka tämän voisi käytännössä toteuttaa ilman, että toiminnan uudistumiskykyä heikennetään?
  - *esim. aidosti ensikertaiset uudet opiskelijat) ja/ tai historiaperusteisen (esim. 2021-2024 kauden keskimääräinen indikaattoripohjainen rahoitus) rahoitusosuuden mukaan ottaminen?*
  - *esim. pitkäjänteisyyden ja ennakoitavuuden vahvistamiseksi rahoitusmallin laskentakriteereihin kaudelle 2025-2028 vain esimerkiksi hallitusohjelmasta esiin nousevat välttämättömät muutokset?*

- b) Kuinka ohjaus- ja rahoituskannusteiden voidaan varmistua etenemisestä kohti hallitusohjelman koulutustason nostotavoitetta, mikäli koulutuslaajennuksiin ei ole nähtävissä lisärahoitusta?
- c) Millä tasolla ministeriön ja korkeakoulujen välisissä sopimuksissa tulisi sopia tutkintotavoitteista? Onko tarvetta sopia yksityiskohtaisemmin joidenkin koulutusten sisäänottomäärien kasvattamisesta?
- d) Erillinen lisäaloituspaikkarahoitus on osoittautunut hallinnollisesti raskaaksi (erilliset hankkeet, useat rahoitusinstrumentit ja erilaiset periaatteet, seurannan vaikeus). Mikäli tällaisesta luovuttaisiin, kuinka voitaisiin varmistua aloituspaikkojen tarkoituksenmukaisesta ala- ja aluekohtaisesta kohdentumisesta tai työvoiman saatavuudesta kriittisillä aloilla?
- *esim. korkeakoulujen strategiarahoituksen yhteydessä käynnistettävä keskustelu korkeakoulujen yhteistyönä määriteltyjen kasvualojen ja niiden osaja ja TKI –tarpeisiin vastaamisesta ja korkeakoulujen välisestä työnjaosta?*

Arvioidut vaikutukset:

Keskeisiä kysymyksiä jatkuva oppiminen:

- ❖ **Miten varmistetaan osaamisen kehittäminen jatkuvan oppimisen avulla erityisesti silloin, kun osaaminen on virallista tutkintoa tärkeämpää?**

Hallitusohjelma	<p>Korkeakoulujen rahoitusjärjestelmän on tuettava myös tutkintoja pienempien osaamiskokonaisuuksien suorittamista.</p> <p>Vahvistetaan avoimen korkeakouluopetuksen roolia väylänä osaamisen kehittämisessä.</p> <p>Lisätään koulutuksen järjestäjän mahdollisuuksia periä nykyistä korkeampia maksuja, jotka vastaavat paremmin koulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia.</p> <p>Nostetaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen koulutustarjonnan säädetyjä enimmäismaksuja ja vähennetään vastaavasti korkeakoulujen valtionrahoitusta (vähennys yhteensä 2024: 2 M€, 2025:5 M€, 2026: 7 M€, 2027: 10 M€, 2028: 15 M€)</p> <p>Aikuiskoulutustuki lakkautetaan (vähennys yhteensä 2024: 45 M€, 2025: 120 M€, 2026-: 175 M€)</p>
Arviointi	<p>Koulutustarjontaa tulisi suunnata yrityselämän tarpeiden mukaisesti.</p> <p>Tarkasteltava uudelleen jatkuvan oppimisen ja digitaalisuuden mahdollisuuksia.</p> <p>Tarve lisätä julkisen rahoituksen ulkopuolista rahoitusta.</p>

Linjattavaa:

- a) Kuinka ohjataan toisen saman tasoisen tutkinnon suorittaneita hakeutumaan pääsääntöisesti muualle kuin tutkintokoulutukseen? Mitä opiskelijavalinnalle tulisi tehdä tilanteen korjaamiseksi ja onko korkeakoulujen toimintaa mahdollisuus vaikuttaa ohjaus- tai rahoituskannustein?
  - *esim. osaamisen päivittämiseen harkittava muita väyliä, kuten avointa korkeakouluopetusta uuden saman tasoisen tutkinnon sijaan.*
- b) Tulisiko rahoitusmalleissa säilyttää jatkuvan oppimisen rahoituskriteeri nykyisellään vai tulisiko sen tilalla/rinnalla olla jotain harkinnanvaraista rahoitusta?
- c) Tulisiko jatkossakin olla yksi avoimen korkeakoulutuksen enimmäishinta (ei erillisiä maksuluokkia), jonka puitteissa korkeakoululla mahdollisuus autonomian puitteissa päättää perimästään hinnasta?
- d) Miten jatkuvan oppimisen tukemiseen saataisiin lisääntyvää rahoitusta yksityiseltä sektorilta?

Arvioidut vaikutukset:

TUTKIMUS JA TUTKIJANKOULUTUS, KANSAINVÄLISTYMINEN

Keskeisiä kysymyksiä:

- **Miten tukea laadukkaana tutkimuksen toimintaedellytyksiä ja vahvistaa kansainvälisiä osaamiskeskittyymiä?**

Hallitusohjelma	<p>Hallitus sitoutuu toimeenpanemaan parlamentaarisen TKI-työryhmän ehdotukset siitä, miten Suomen T&K-toiminnan rahoitus nostetaan neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä.</p> <p>T&K-rahoituksen lisäykset kohdistetaan yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa tehtävään perus- ja soveltavaan tutkimukseen, tutkimuslaitoksille, yliopistosairaaloille sekä kilpailtuun rahoitukseen Suomen Akatemian ja Business Finlandin kautta. T&K-rahoituksen kansantaloudellista vaikuttavuutta nostetaan painottamalla tutkimus-yritys-yhteistyöhön kohdentuvaa rahoitusta sekä rahoittamalla yhteiskäyttöisiä TKI-infrastruktuureja. Lisäksi hyödynnetään sekä olemassa olevia tehokkaita rahoitusvälineitä, kuten veturirahoitusta ja lippulaivahankkeita, että TKI-rahoittajaorganisaatioiden uusia yhteisiä ohjelmia. Globaalisti kilpailukykyisten ekosysteemien vahvistamiseksi käydään tiivistä vuoropuhelua julkisen ja yksityisen sektorin TKI-panostusten strategisesta kohdentamisesta alueellisten ekosysteemi-sopimusten muodossa. Kehitetään edelleen T&K-verokannustinta sekä kasvuyrityksille ja pk-yrityksille sopivia rahoitusmahdollisuuksia.</p> <p>Varataan riittävä EU:n T&K-rahoituksen kansallinen vastinrahoitus ja asetetaan tavoitteeksi Suomeen ohjautuvan EU:n T&K-rahoituksen kaksinkertaistaminen.</p>
Arviointi	<p>Korkeakoulujärjestelmässä on suhteellisen paljon instituutioita. Keskittyminen pieneen määrään kansainvälisesti kilpailukykyisiä instituutioita on avainasemassa tuottaa kansainvälisten yritysten tarvitsemaa huippututkimusta ja teknologista kilpailuetua. Kansainvälisesti tunnustettuja osaamiskeskityksiä olisi tuettava. Kansainvälisten osaamiskeskitymien vahvistaminen tulisi ottaa huomioon korkeakoulukohtaisissa sopimuksissa.</p> <p>Korkeakouluilla tärkeä rooli myös yksityisen sektorin tk-toiminnan mahdollistajana.</p> <p>Rahoitusmallissa ei ole vahvoja kannusteita tai tukea TKI 4 %:in tavoitteiden edistämiseen.</p> <p>Tulisi pohtia uudelleen korkeakoulujärjestelmän kahden pilarin rooleja tutkimuksessa.</p>
Sidosryhmille toteutettu verkkokysely	<p>Viime vuosien keskeisistä korkeakoulu- ja tiedepoliittisista tavoitteista kolmen tärkeimmän joukossa lähivuosina koettiin olevan TKI-toiminnan laajentaminen ja kunnianhimon tason nostaminen. Riittävän rahoituksen tason turvaaminen ja tutkimusrahoitusten sirpaleisuuden minimointi nähtiin tärkeänä toimenpiteenä.</p>

Linjattavaa:

- Tulisiko OKM:n hallinnonalalle kohdistettava TKI –rahoituksen lisäys käsitellä korkeakoulujen osalta harkinnanvaraisena valtionrahoituksen laskennallisen rahoitusmallin ulkopuolella? Tulisiko TKI –rahoituksen lisäyskohteiden vaikutus ottaa huomioon rahoitusmallissa?
  - *Mahdollinen päällekkäinen rahoitus (esim. tutkijakoulutuspiilotit vs. tohtoritutkinnot) tai vaikutus korkeakoulujen välisiin rahoitussuhteisiin.*
  - *Mahdollisuudet työpaikalla tapahtuvaan TKI –toiminnan rahoitukseen (jatkuva oppiminen).*
- Avoimen julkaisemisen käytännöt ovat vakiintuneet. Onko edelleen tarpeellista säilyttää rahoitusmallissa kannusteet avoimeen julkaisemiseen?
- Tutkimusinfrastruktuureja ja korkeakoulujen profiloitumista rahoitetaan OKM:n ja SA:n kautta useiden instrumenttien kautta. Tulisiko tutkimusinfrastruktuurien kokonaisuutta jotenkin selkeyttää?
- Kuinka ohjaus- ja rahoituskäytänteissä tulisi ottaa huomioon tutkijankoulutuksen rakenteiden ja sisältöjen kehittämistarpeet? Millaisia alakohtaisia lähiajan näkymiä tutkijankoulutuksen kehittämiseen liittyy? Tulisiko käynnistää säädösvalmistelu tohtorikoulutuksen opiskeluoikeuden rajaamiseksi? Onko nykyinen menettely tohtorintutkintotavoitteista yliopistotasoisena toimiva?
- Kuinka tutkimuksen ja tutkijan vastuullisen arvioinnin menetelmien kehitys tulisi ottaa huomioon? Tutkijayhteisössä on ollut kritiikkiä Jufo –luokittelua kohtaan, koska sen on katsottu kannustavan myös epäterveisiin tutkimuskäytäntöihin. Onko tilalle löydettävissä korvaavaa tutkimuksen volyyymiä kuvaavaa,

luotettavaa ja akateemista vaikuttavuutta ja laatua indikoivaa mittaria tai tulisiko tätä korvata Tanskan tapaan historiaperusteisella lähestymistavalla?

- f) Kuinka ohjauksessa ja yhteistyöjärjestelyissä tulisi ottaa huomioon avoimuuden ja strategisen autonomian herkkä tasapaino erityisesti yhteistyössä joidenkin kolmansien maiden kanssa?

Arvioidut vaikutukset:

Keskeisiä kysymyksiä kansainvälistyminen:

- Miten lisätä kansainvälisten opiskelijoiden määrää ja edistää heidän integroitumistaan suomalaiseen yhteiskuntaan kestäväällä tavalla?

Hallitusohjelma	<p>Korkeakouluja kannustetaan kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön.</p> <p>Hallitus etenee kohti EU- ja ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden lukukausimaksujen täyskatteellisuutta. Jotta kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden määrä edelleen kasvaisi, lisätään kannusteita jäädä Suomeen töihin valmistumisen jälkeen.</p> <p>EU/ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden lukukausimaksuja (nettomaksut) nostetaan ja vähennetään vastaavasti korkeakoulujen valtionrahoitusta (vähennys yhteensä 2024: 5 M€, 2025:10 M€, 2026: 15 M€, 2027-: 20 M€)</p> <p>Jotta kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden määrä edelleen kasvaisi, lisätään kannusteita jäädä Suomeen töihin valmistumisen jälkeen.</p> <p>Työvoiman kielitaidon turvaamiseksi molempien kotimaisten kielten koulutuksen ja kielitutkintojen tarjontaa ja laatua parannetaan.</p>
<p>Arviointi</p> <p>Sidosryhmille toteutettu verkkokysely</p>	<p>Mahdollisia uusia tai vajaakäytössä olevia resursseja: lukukausimaksut, ulkopuolinen rahoitus, sopimukset ja osarahoitus yritysten kanssa sekä pääomatulot ja lahjoitukset (esim. alumneilta).</p> <p>Ministeriöiden välisen politiikkayhteistyön vahvistaminen.</p> <p>Verkkokyselyssä toimenpiteinä nousi esille mm. yhteyksien ja verkostojen lisääminen työelämän ja kv-opiskelijoiden välille, kv-opiskelijoiden tuki- ja työllistymispalveluiden kehittäminen, työelämän mukaanotto kansainvälisten koulutusten suunnitteluun, Suomalaiseen työelämään valmistavien opintojen toteuttaminen ja lukukausimaksuista luopuminen / maksujen pitäminen mallillisina.</p>

Linjattavaa:

- a) Kuinka rahoitusmallissa tulisi ottaa huomioon eteneminen kohti EU- ja ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden lukukausimaksujen täyskatteellisuutta ja EU- ja ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden Suomeen työllistymisen edistäminen?
- b) Tulisiko korkeakoulujen kansainvälistymistä ja tähän liittyvää korkeakoulujen keskinäistä yhteistyötä tukea edelleen strategiarahoituksella (ml. toiminnallisesti kaksikielisten tutkintojen tarjontaa) vai onko tämä korkeakoulujen perustoimintoihin liittyvä näkökulma, joka hoituu ilman erillistä huomioon ottamista?

KORKEAKOULUJEN PROFILOITUMINEN JA YHTEISTYÖ, JOHTAMINEN

Keskeisiä kysymyksiä:

- Kuinka vahvistetaan korkeakoulujen profiloitumista ja yhteistyötä?
- Kuinka huolehditaan pienten alojen ja yliopistokeskusten toimintaedellytyksistä?
- Kuinka varmistetaan siitä, että korkeakouluja johdetaan hyvin, työ- ja opiskeluhuvinvointiin panostetaan ja osaamisen kehittämistä huolehditaan systemaattisesti.

<p>Hallitusohjelma</p>	<p>Hallitus sitoutuu siihen, että korkeakoulujärjestelmämme perustuu jatkossakin duaalimalliin eli yliopistojen sekä ammattikorkeakoulujen järjestämään koulutukseen. Molemmilla koulutusmuodoilla on oma keskeinen tehtävänsä osana koulutusjärjestelmäämme.</p> <p>Hallitus jatkaa korkeakoulujen profiloitumisen tukemista, jotta voimavarat käytettäisiin mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.</p> <p>Korkeakouluja kannustetaan löytämään tutkimusalat, joilla ne voivat tavoitella maailman kärkeä omilla vahvuusalueillaan. Korkeakouluja kannustetaan kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Korkeakoulujen autonomiaa tuetaan, mutta koordinoitua tarvitaan.</p> <p>Koulutuskentän yhteistyön mahdollisuuksia hyödynnetään tehokkaammin ottaen huomioon alueelliset ja kielelliset näkökohdat.</p> <p>Koulutusjärjestelmän kehittämisessä otetaan nykyistä paremmin huomioon tekoälyn ja digitalisaation mahdollisuudet.</p> <p>Kotoperäisten vähemmistökielten, erityisesti saamen kielten, karjalan kielen, romanikielen ja kotimaisten viittomakielten asemaa halutaan vahvistaa.</p> <p>Yliopistokeskusten rooli turvataan alueellisessa koulutustarjonnassa ja TKI-toiminnassa.</p> <p>Hyvinvoinnin edistämisen ja työkyvyttömyyden sekä sairauksien ennaltaehkäisyn merkitys korostuu, jotta ei menetetä vuosia työelämässä. Hallitus parantaa työhyvinvointia, vähentää työhön hakeutumisen esteitä ja poissaoloja työstä.</p> <p>Hyvällä johtamisella ja työjärjestelyin vähennetään työssä koettua psyykkistä kuormitusta, ylläpidetään työkykyä, parannetaan työssä jaksamista ja mahdollistetaan osaltaan työurien pidentäminen.</p> <p>Hallitus laatii laaja-alaisen toimenpideohjelman nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi, hyvinvointivajeen ja mielenterveyden ongelmien paikkaamiseksi.</p>
<p>Arviointi</p>	<p>Tarvitaan järjestelmän tulevaisuuteen suuntautuvampaa kehittämistä.</p> <p>Korkeakouluilla suuri muodollinen autonomia, mutta osittain näkemys rajallisesta "todellisesta" autonomiasta.</p> <p>Rakennemuutoksista huolimatta vertailumaihin nähden Suomessa vielä paljon korkeakouluja, pirstoutunut rakenne.</p> <p>Strategiarahoituksen määrätymisperiaatteet osin läpinäkymättömiä.</p> <p>Hyvien käytänteiden levittäminen ilman rahoituskytkentää. Ammattikorkeakoulujen osalta nostettiin esille strategiarahoituksen vähäinen osuus verrattuna yliopistosektoriin.</p> <p>Korkeakoulukohtaisten indikaattorien kehittäminen tukemaan profiloitumisen vahvistumista.</p> <p>Tulosopimusten hyödyntäminen kansallisten politiikkatavoitteiden saavuttamisen tukemiseksi varmistaen samalla, että korkeakoulukohtaisen profiilin kehittämiselle on tilaa.</p> <p>Tulosperusteisten indikaattorien painoarvon vähentäminen rahoituksen vakautta ja ennustettavuutta vahvistamaan. Rahoituksen vahvempi kytkentä sopimustavoitteisiin.</p>

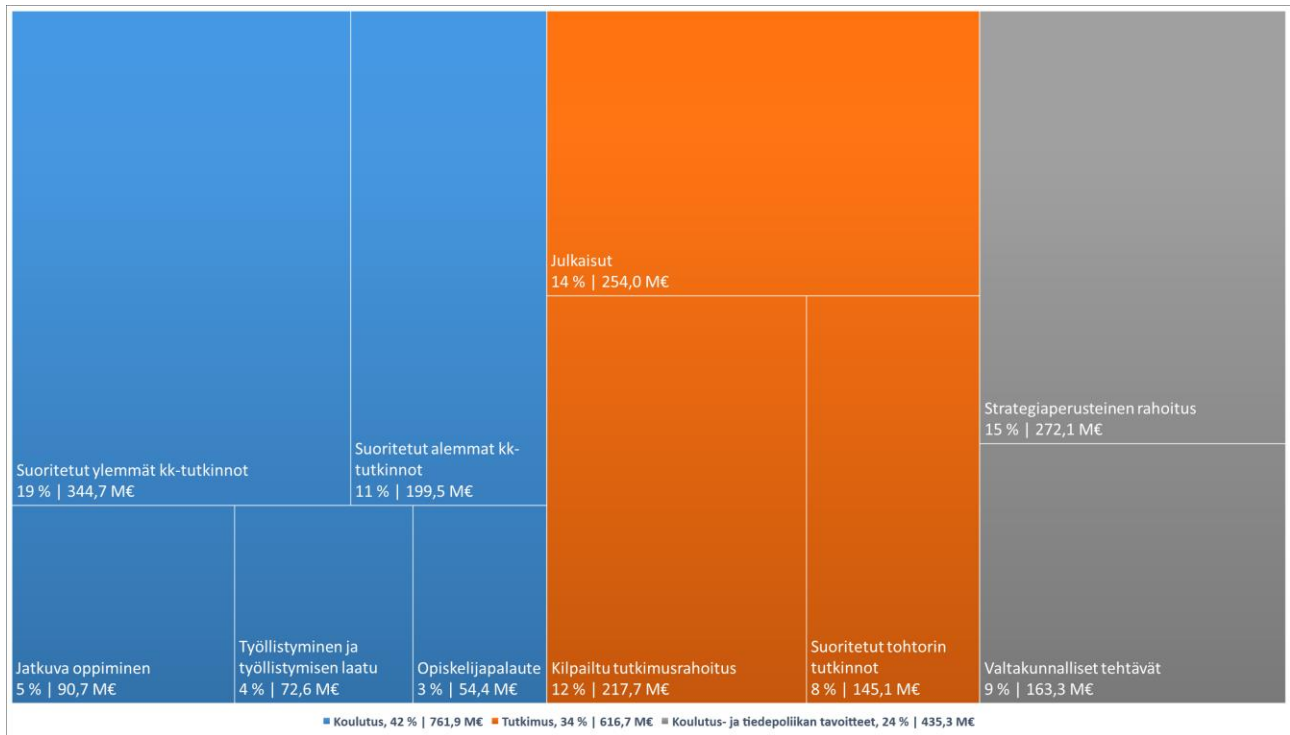
Sidosryhmille toteutettu verkkokysely	<p>Yritysten kanssa tehtävän yhteistyön riittämätön palkitseminen.</p> <p>Korkeakoulujen välisen yhteistyön tavoitteiden tukeminen nähtiin tärkeänä ja soveltuvana valtakunnallisessa rahoitusohjauksessa.</p> <p>Viime vuosien keskeisistä korkeakoulu- ja tiedepoliittisista tavoitteista kolmen tärkeimmän joukossa lähivuosina koettiin olevan korkeakouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen. Pitkäjänteinen, vakaa ja yksinkertaisempi rahoitus nähtiin olevan yksi keskeinen tekijä hyvinvoinnin edistämässä</p>
--	---

Linjattavaa:

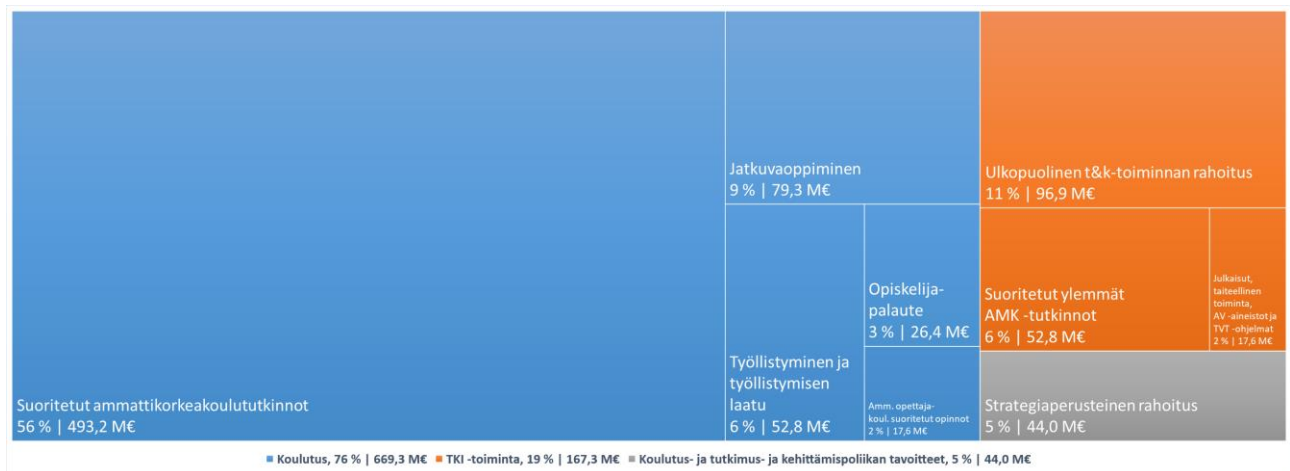
- a) Tulisiko strategiarahoituksella nykyistä vahvemmin tukea korkeakoulujen omaa strategiaa ja mitä mahdollinen linjaus tarkoittaisi nykyisen valtakunnallisen ohjelmarahoituksen (digi, kansainvälistyminen, osaamistason nosto) osalta?
- b) Tulisiko strategiarahoituksen olla jatkossakin laskennallisuuden sijaan vahvasti tavoitteisiin kytkeytyvää harkinnanvaraista rahoitusta?
  - *esim. korkeakoulun kyvykkyyksien luomiseen, profiloitumisen tukemiseen sekä resurssien käyttöä tehostaviin korkeakoulujen yhteistyöjärjestelyihin tai tulisiko lisäksi olla rahoitusta valtakunnallisten korkeakoulu- ja tiedepoliittisten tavoitteiden edistämiseen?*
  - *esim. strategiarahoituksen kohdentamisessa hyödynnettävien korkeakoulujen investointisuunnitelmien sisällön uudistaminen ja vahvempi kytkentä sopimustavoitteisiin?*
- c) Tulisiko korkeakoulun perustella syyt tavoitteesta jäämiselle ja esittää mahdolliset korjaavat tai lisätoimet?
  - *esim. korkeakoulun raportoinnissa tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden kuvaamisen ohella tulossopimuksen tulostavoitteiden poikkeama- ja riskiraportointi?*
- d) Tulisiko korkeakoulusektorien strategiarahoitusosuuksien olla rahoitusmalleissa nykyistä lähempänä toisiaan tai millä perustellaan toisen sektorin pienempää tarvetta strategian tukemiseen?
- e) Kuinka ohjauksessa voidaan edistää tärkeitä tavoitteita tai hyvien käytänteiden levittämistä ilman, että rahoitusmallin yksityiskohtaisuutta lisätään? Tulisiko säädösten mahdollistama tuloksellisuusrahoitus ottaa käyttöön?
  - *esim. tuloksellisuuden tai hyvien käytänteiden levittämisen (rajattu teemakokonaisuus) huomioon ottaminen laskennallisen rahoitusmallin ulkopuolella erillisenä kannustepalkkiona vaikeammin mitattavien toimien kohdalla, kuten vaikuttavuus, saavutettavuus, kestävä kehitys, inklusiivisuus tai opiskelijoiden ja henkilöstön hyvinvointi.*
- f) Tulisiko yliopistojen valtakunnallisia tehtäviä karsia vai tehdä mahdollisia järjestelyjä nykyisen rahoitusosuuden sisällä (yliopistojen esitykset n. 45 milj. euroa yli 2024 rahoitustason)?

Arvioidut vaikutukset:

LIITE

Rahoitusmalli 2021-2024: Yliopistojen laskennallinen rahoitus vuonna 2023 (yhteensä 1 814 milj. euroa)

Rahoitusmalli 2021-2024: Ammattikorkeakoulujen laskennallinen rahoitus vuonna 2023 (yhteensä 880 milj. euroa)